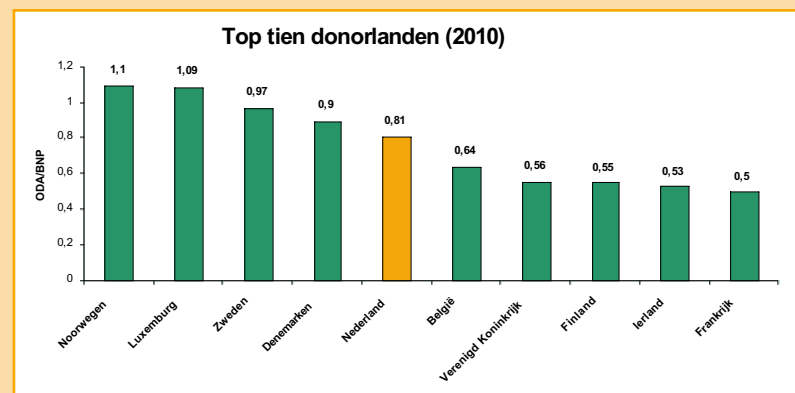

Ontwikkelingssamenwerking is voor Nederland en de Europese Unie een belangrijk onderwerp. Het is belangrijk om hen, die hulp nodig hebben, te helpen. Toch moet er ook scherpe aandacht zijn voor de financiën, zodat er zoveel mogelijk mensen zo effectief mogelijk geholpen worden.

Top tien van donerende landen, uitgedrukt als percentage van het Bruto Nationaal Product dat aan ontwikkelingssamenwerking wordt besteed (bron: OESO, 2011)

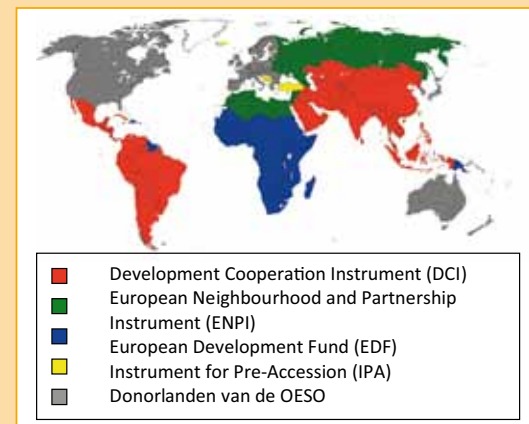
Nederland heeft altijd een zeer actieve rol gespeeld in ontwikkelingssamenwerking. Als één van de weinige landen voldoet zij aan de norm van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) voor landen om 0,7% van het Bruto Nationaal Inkomen te besteden aan ontwikkelingssamenwerking. Ondanks de recente bezuinigingen blijft Nederland zich aan deze afspraak houden. Ontwikkelingssamenwerking past in de internationaal solidaire traditie van het CDA. Aan de 0,7% van het BNP, die het kabinet deze regeerperiode jaarlijks besteedt aan ontwikkelingssamenwerking is vastgehouden. Vooral het CDA heeft hieraan bijgedragen. Het is echter niet alleen belangrijk om hulp te verlenen om armoede en honger tegen te gaan uit het oogpunt van solidariteit. In de sterk geglobaliseerde wereld is het ook in ons eigen belang. Stabiele landen zorgen voor minder kansloze migranten en bieden meer mogelijkheden voor internationale handel. Zeventig procent van het nationaal inkomen wordt verdiend in het buitenland en ook ontwikkelingslanden zijn belangrijk voor onze economie.

Europese Unie en Ontwikkelingssamenwerking

Nederland heeft in de Europese Unie (EU) een actieve partner als het gaat om ontwikkelingssamenwerking. De EU is de grootste donor binnen de Commissie voor Ontwikkelingssamenwerking van de OESO. Meer dan de helft van alle

ontwikkelingssamenwerking die mondiaal besteed wordt, komt uit de lidstaten van de EU. De EU laat landen als de VS en Japen daarmee ruim achter. Naast de lidstaten van de OESO doet de Europese Commissie in deze commissie als volwaardig lid volop mee.

De Europese bijdragen worden op verschillende manieren besteed, zodat er gericht gegeven kan worden aan bepaalde landen of thema's. Zo zijn er voor verschillende groepen landen aparte financieringsinstrumenten. Het grootste gedeelte van het budget komt uit het European Development Fund (EDF). Dat geld valt echter niet onder de reguliere begroting van de EU. Besluiten over de besteding van de financiën worden in een aparte commissie door de lidstaten genomen. Op de onderstaande kaart ziet u dat de middelen uit de vier grootste instrumenten worden besteed aan verschillende groepen van landen. Daarnaast zijn er enkele thematische programma's, die in ieder land uitgevoerd kunnen worden. Dit kan dus ook worden uitgegeven aan landen, die al vanuit een geografisch programma steun ontvangen. Deze zijn specifiek gericht op een bepaald onderwerp.

(bron: Europese Commissie, 2011)

Millenniumdoelstellingen

De ontwikkelingshulp vanuit de Europese Unie en Nederland zijn hoofdzakelijk gericht op het behalen van de Millenniumdoelstellingen. Er zijn acht concrete doelstellingen, geformuleerd door de lidstaten van de Verenigde Naties om vooruitgang te boeken op het gebied van armoede, onderwijs, gezondheid en milieu. Deze zijn vastgesteld in 2000 en het doel is om ze in 2015 gerealiseerd te hebben. Voor al deze doelstellingen is een meetbare indicator vastgesteld om te bepalen of de betreffende doelstelling is gehaald. Deze vormen voor zowel Nederland als de Europese Unie het concrete streven, waar het beleid op gericht is.

	1 Het percentage dat in extreme armoede leeft, moet in 2015 ten minste voor de helft zijn teruggebracht ten opzichte van 1990.
	2 In 2015 kunnen alle jongens en meisjes ter wereld basisonderwijs volgen en afronden.
	3 In 2015 er net zoveel meisjes als jongens naar school zouden moeten gaan, op zowel basis-, middelbaar, als hoger onderwijs.
	4 Het percentage kinderen dat voor hun vijfde jaar overlijdt, moet in 2015 met tweederde zijn teruggebracht ten opzichte van 1990.
	5 Moedersterfte moet in 2015 met driekwart zijn teruggebracht ten opzichte van 1990.
	6 Behalve de verspreiding van hiv/aids moet ook malaria en andere grote ziekten zoals tbc een halt toegeroepen worden in 2015.
	7 Het percentage mensen zonder toegang tot veilig drinkwater én sanitaire voorzieningen moet in 2015 gehalveerd zijn ten opzichte van 1990.
	8 In 2015 is er meer eerlijke handel, schuldenverlichting en hulp.

Millenniumdoelstellingen (bron: Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling, 2011)

Uitgaven beter verantwoord

Er gaat veel geld om in ontwikkelingssamenwerking. Nederland besteedt in 2011 ongeveer 4,6 miljard euro aan ontwikkelingssamenwerking. Ongeveer 10%, dus 460 miljoen, wordt besteed via de EU. Dat maakt het extra belangrijk dat de besteding goed gecontroleerd wordt, zodat het zo effectief mogelijk besteed wordt. Dat is één van de redenen dat ik voor een voorstel heb gestemd om de financieringsinstrumenten van gelden van het EDF meer door het Europees Parlement te laten controleren, zodat het Europees Parlement meer zeggenschap en controle heeft. Nog beter zou zijn als het gehele bedrag van het budget volledig onder de reguliere begroting komt. Het huidige traject van het European Development Fund loopt nog tot 2013, dus de echt grote wijziging kan daarna pas komen. Dan zal hier op ingezet worden, zodat er betere controle komt op deze

gelden. Op die manier kan het Europees Parlement ook gebruik maken van de bevoegdheden die het op basis van het Verdrag van Lissabon heeft gekregen. Zo kan voorkomen worden dat er landen zijn die Nederlands geld ontvangen via Europa, terwijl vanuit Nederland de hulp is stop gezet. Dit leidt tot een onwenselijke situatie en is ook lastig uit te leggen aan Nederlandse burgers, die er zeker van willen zijn dat hun belastinggeld goed terecht komt.

Meer resultaat door meer te focussen:

Nederland wil zich meer gaan focussen. Het aantal landen dat bilaterale hulp ontvangt is teruggebracht naar 15 en dat zijn de volgende landen: Afghanistan, Jemen, Palestijnse Gebieden, Benin, Burundi, Ethiopië, Ghana, Kenia, Mali, Mozambique, Oeganda, Rwanda, Soedan, Bangladesh en Indonesië

Effectiever organiseren

Naast een betere controle op de middelen is ook een effectievere besteding essentieel om meer mensen sneller uit de armoede te helpen. De Nederlandse regering heeft hier al een goede stap in gezet door het aantal landen dat steun ontvangt, terug te schroeven. Daarmee kan de overheid de hulp beter focussen, door zich te specialiseren op onderwerpen, waar Nederland sterk in is. De Europese Unie zou hier een coördinerende rol in kunnen hebben door iedere lidstaat zich te laten specialiseren en ervoor te zorgen dat er geen overlap ontstaat, of zaken blijven liggen. De EU zou er ook voor kunnen kiezen om als 28e donor naast al haar lidstaten zelf in dat gat kunnen springen. Dit voorkomt dat landen die nu hulp ontvangen, niet alleen komen te staan en aan de andere kant zorgt het ervoor dat ontwikkelingslanden geholpen worden door een ervaren land op het betreffende terrein. De methode kan de EU zelf kiezen, maar duidelijk is in ieder geval dat er een belangrijke rol ligt voor de EU om ontwikkelingshulp efficiënter te organiseren.

Ontmoeting met Eurocommissaris Andris Piebalgs (Ontwikkelingssamenwerking) in Straatsburg

Ben Knapen is staatssecretaris van Buitenlandse Zaken (belast met Ontwikkelingssamenwerking en Europese samenwerking)

"Idealiter probeer je het zo te organiseren dat in ontwikkelingslanden de motor van economische groei aanspringt. Het doel is dat die landen zich ontwikkelen naar een niveau dat ze ons niet meer nodig hebben. Zodra ze zelfredzaam zijn, kunnen we overgaan op economische samenwerking. We gaan dus van hulp naar handel.

Het is zaak om ontwikkelingssamenwerking zo effectief en efficiënt mogelijk te organiseren. Dat kan als iedereen doet waar hij goed in is en dus de meeste meerwaarde kan bieden. Donoren moeten onderling tot een werkverdeling komen waardoor zij zich kunnen specialiseren, op minder thema's en minder landen. Zo focust Nederland op problemen met veiligheid en stabiliteit, water, voedselzekerheid, seksuele en reproductieve gezondheid en rechten. De kennis

die Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen hebben, zetten we daar zoveel mogelijk bij in. Het is goed dat naast de lidstaten ook de Europese Commissie aan ontwikkelingssamenwerking doet. Ook daarbij geldt dat ieder zich moet specialiseren. De Europese Commissie moet zich dus richten op thema's en landen waar het een meerwaarde heeft boven de individuele lidstaten. Te denken valt aan verkiezingsmonitoring, grote infrastructurele projecten en bijvoorbeeld aan een gezamenlijk programma voor de landen in Noord-Afrika.

Ontwikkelingssamenwerking zou zich moeten richten op de armste landen en dus niet naar opkomende landen blijven gaan. Bovendien is het belangrijk dat transparant is waar het geld terecht komt. Algemene begrotingssteun, bijvoorbeeld, kan alleen nuttig kan zijn als het goed zit met de kwaliteit van bestuur, corruptiebestrijding en mensenrechten. Met ontwikkelingssamenwerking moeten zichtbare resultaten geboekt worden waarmee landen stappen zetten om zelfredzaam te worden. Dat is in het belang van ontwikkelingslanden, maar ook in ons eigen belang."

Agnes van Ardenne was van april 2007 tot juli 2011 de Perma-nent Vertegenwoordiger van Nederland bij de Food and Agriculture Organization, World Food Programme en de International Fund for Agricultural Development te Rome.

"Het concentreren op eigen specialismen is goed, maar het is in de praktijk nog niet vaak gelukt. Daar kan ook zeker een rol liggen voor de Europese Unie. Ze kunnen zich ook richten op wat landen samen kunnen doen, want daar is nog veel te halen. Het lastige is nu dat landen allemaal hun eigen financieringskanaal hebben. Dan moet het ontvangende land zich bijvoorbeeld zeven keer verantwoorden, in plaats van één keer.

Het is belangrijk dat je ontwikkeling niet van bovenaf doet, maar dat je investeert in mechanismen om sterke organisaties op te zetten, zoals vakbonden, consumentenoransaties, boerenorganisaties en vrouwenorganisaties bij-

voorbeeld. Grote uitdagingen op dit moment zijn om de prijschommelingen in de hand te houden. Voor boeren is het lastig om te plannen als de prijzen zo sterk schommelen. Waarin moeten zij investeren? In rijst of in cassave? Vooral voor ontwikkelingslanden komen die prijsstijgingen extra hard aan."

Siemen Veenstra is project director bij Vitens Evides International en is betrokken bij een project in Malawi voor betere drinkwatervoorziening dat mede mogelijk gemaakt wordt door de Europese Investeringsbank.

"Begrotingssteun kan zeker een goed middel zijn, maar dan wel onder de strenge voorwaarden van effectieve governance en financial transparency, omdat er anders een hoop mis kan gaan.

Bedrijven zijn erg actief in maatschappelijk verantwoord ondernemen, ontwikkelingssamenwerking past daar zeer wel in. Hun creativiteit kan zeer waardevol en verrijkend zijn en aanstekelijk werken. Het mag echter geen opdringen van eigen speeltjes worden gericht op eigen financieel gewin of oppoetsen van imago. Als wij als waterbedrijf iets doen in het buitenland, is dat omdat we professioneel worden uit-

gedaagd. We verdienen ons geld in Nederland en de kracht van ons werk is dat we in ontwikkelingslanden hetzelfde doen, waar we in Nederland al jaren goed in zijn: drinkwater maken tegen een aantrekkelijk tarief. De EU kan zeker een coördinerende rol hebben om efficiency onder donoren te vergroten en meer helderheid te verschaffen voor bedrijven waar de speerpunten liggen voor participatie. Pas op dat je daarmee geen onnodige extra bureaucratie oplevert. Meer regievoering vanuit Europa is van toegevoegde waarde, maar dan wel met het gelijktijdig verminderen van nationale regievoering. Dubbeling van regie verlaagt de slagkracht van uitvoering en verhoogt de bureaucratie."

Herman uit de Bosch is werkzaam bij FairMatchSupport. Een not-for-profit organisatie die zich inzet om (kleinere) producenten en hun productie uit ontwikkelingslanden te koppelen aan winkeliers en handelaars in ontwikkelde landen om zo een meer duurzame productieketen te realiseren.

"Werk en inkomen zijn economische onderwerpen en daar kunnen bedrijven dus per definitie een goede rol in spelen. Je moet wel de vraag stellen welke rol bedrijven hierbij spelen in de productie, want het is wel belangrijk dat op een goede manier gebeurt met bijvoorbeeld goed gestelde arbeidsvoorwaarden. Daarom is een maatschappelijk middenveld ook van belang, omdat die het bedrijfsleven en de overheid scherp kunnen houden. De opkomende schaarste van producten kun je als fenomeen juist ook gebruiken om de manier van handelen van bedrijven in positieve zin te veranderen. Bedrijven zijn gewend om alleen te kijken naar wie de goedkoopste leverancier is. Met groter wordende concurrentie is dat steeds moeilijker. Wij proberen daarom bedrijven te stimuleren om te investeren in de productieketen en ook naar de boeren te kijken. Als boeren weten dat hun producten interessant zijn, zullen ze meer gaan

investeren in hun huidige productiesystemen. Zo realiseren we tegelijkertijd een inkomensverbetering voor de boeren en een betere toevoer voor afnemende bedrijven. Wij begeleiden ze in dit proces. Het mooie is dat de behoeften vanuit ontwikkelingssamenwerking en eigen behoeften van bedrijven samen komen, doordat ze op een andere manier nadenken over hun productie. We kunnen het ons niet veroorloven om Afrika suboptimaal te laten blijven produceren. We hebben iedere productie die mogelijk is op deze aardbol nodig om iedereen te blijven voeden. Dat is geen kwestie van moraal, maar van objectieve analyse."

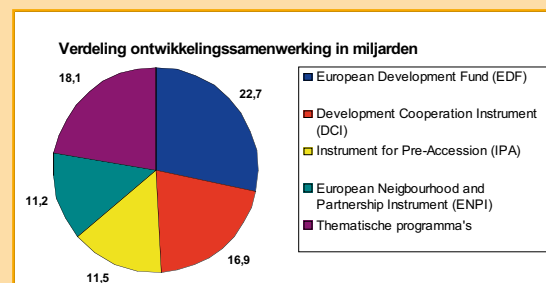

Grote uitdagingen en kansen

Door de groter wordende wereldbevolking zal de uitdaging om iedereen van voldoende en goed voedsel te voorzien steeds groter worden. Verwacht wordt dat de wereldbevolking door zal groeien naar 9 miljard mensen in 2050; het produceren van voedsel voor al die mensen met onze planeet is een grote uitdaging. Gebleken is dat de prijs van voedsel onderhevig is aan sterke fluctuaties. Ontwikkelingslanden lijken hier nog in sterke mate de dupe van te worden door hun zwakkere positie.

Tegelijkertijd bieden deze ontwikkelingen ook kansen. Door hogere voedselprijzen kunnen gebieden, die voorheen niet interessant waren, potentiële investeringsgebieden voor bedrijven worden. Op die manier kunnen deze gebieden ontwikkeld worden en kan de bevolking mee profiteren van de economische groei die in hun land gerealiseerd wordt. Goed bestuur en een sterke infrastructuur zijn essentieel voor bedrijven die zeker willen zijn dat ze winsten kunnen generaliseren over een langere periode.

Het is belangrijk om landen beter op eigen benen te kunnen laten staan en te zorgen dat ze minder afhankelijk zijn van de hulp die zij van donorlanden ontvangen. Ontwikkelingslanden zijn namelijk vaak goed in staat in zelf te bepalen op welke manier zij zich willen ontwikkelen.

Verdeling per financieringsinstrument in miljarden
(bron: Europese Commissie, 2011)

Rol van de overheid

Zowel de nationale overheden als de Europese Unie hebben een belangrijke rol voor het faciliteren van economische groei. Door risico's voor bedrijven te verminderen kunnen overheden als katalysatoren voor economische groei werken. De Nederlandse overheid zet hier op in door meer in haar beleid meer ruimte te geven voor publiek-private-partnerschappen en een grotere rol voor het bedrijfsleven in het algemeen. Op Europees niveau investeert de Europese Investeringsbank in projecten in ontwikkelingslanden. Zodoende wordt economische groei ondersteund. Economische groei blijkt essentieel voor het behalen van de Millenniumdoelstellingen. Het zorgt er namelijk niet alleen voor dat er minder mensen in armoede hoeven te leven, maar maakt gezondheidszorg

Het Europees Parlement schenkt ook aandacht aan ontwikkelingssamenwerking door plaats te bieden aan fototoonstellingen bij het gebouw van het Europees Parlement

beter betaalbaar en geeft gezinnen de financiële ruimte om hun kinderen naar school te sturen.

Toevoeging van Nederland

Nederland heeft een aantal expertisegebieden die van grote toegevoegde waarde kunnen zijn voor ontwikkelingslanden. Met kennis op het gebied van voedselzekerheid, watervoorziening en maatschappelijk middenveld wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan een gezonde ontwikkeling van de economische groei in ontwikkelingslanden.

De ontwikkeling van een maatschappelijk middenveld is van belang voor ontwikkelingslanden. Zij zijn kritisch op het beleid en dienen de overheid van repliek. Ook verbetert dat de organisatiegraad van de kleinere bedrijven. Daardoor zijn nationale overheden minder nodig in de besteding van ontwikkelingshulp, waardoor de vrees dat geld terecht komt bij corrupte regimes ook zal afnemen.

Conclusie

De grotere schaarste van voedsel, water en andere grondstoffen creëert nieuwe markten; bedrijven kunnen bijdragen tot ontwikkeling. Er is sprake van een unieke samenkomst van de belangen van bedrijven, en de wens van maatschappelijke organisaties en overheden om burgers meer zelfredzaam te maken. Maatschappelijke organisaties en overheden zijn daarnaast belangrijk voor een goed verloop van de economische ontwikkeling; iedereen profiteert van de economische groei onder goede arbeidsvoorwaarden.

De Europese Unie kan hierin een belangrijke rol spelen. Met het geven van geld en een betere coördinatie van de hulp van haar lidstaten, kan ieder land zijn specialisme uitvoeren en wordt hulp zo effectief mogelijk besteed. Dat is goed voor het draagvlak voor ontwikkelingshulp. Bovendien wordt bijgedragen aan het verminderen van armoede.

Kees Blokland is directeur van Agri-terra, een agri-agency, dat wil zeggen een organisatie voor ontwikkelingssamenwerking, opgericht door Nederlandse landbouworganisaties en coöperaties, die vergelijkbare landbouworganisaties in ontwikkelingslanden ondersteunt.

minder via overheden.

Er is een trend dat steeds meer bedrijven aandacht krijgen voor ontwikkelingslanden. Eerst was het armoede troef in Afrika en nu zijn Afrikaanse landen in de meerderheid bij de top-20 van snelst groeiende economieën ter wereld. Daar ontstaan nu markten en dat is voor bedrijven heel interessant en daardoor richten bedrijven zich ook meer op Afrika. Bedrijven zijn daarnaast ook meer bezig met maatschappelijk verantwoord ondernemen. Die twee zaken samen bieden interessante perspectieven voor creatieve manieren van samenwerking van ontwikkelingsorganisaties met bedrijven. De grote uitdaging voor donoren zit in een grote mate van decentralisering. Ze moeten meer maatwerk gaan leveren op een laag niveau. Kleine hoeveelheden geld op cruciale punten in de economie, waar het direct gebruikt gaat worden. Fijnmazige bancaire technologieën en de toenemende organisatiegraad van boeren en tuinders in ontwikkelingslanden maken het mogelijk geld te spreiden en terecht te laten komen, waar het werkt."

Christiaan Rebergen

is op dit moment plaatsvervangend directeur van de Directie Duurzame Ontwikkeling van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Ambassadeur voor de Millenniumdoelstellingen en de Publieke Private Partnerschappen in Den Haag.

"Het kabinet gaat in het nieuwe ontwikkelingsbeleid meer focus aanbrengen. Het voordeel van focussen is dat je echt je eigen niche kan gaan ontwikkelen en ervoor kan kiezen die zo goed mogelijk uit te voeren. Daarbij hebben bedrijven bepaalde kennis, die overheden niet of in mindere mate hebben. Bijvoorbeeld hoe je logistiek zaken beter kan organiseren en hoe je betere producten kan ontwikkelen, zodat mensen beter gevoed worden of waterleidingen minder lekken.

Belangrijke uitdaging is invulling te geven aan die focus. Het is belangrijk dat landen zichzelf beter gaan ontwikkelen, zodat ze op een gegeven moment zelfvoorzienend kunnen zijn. Voor de EU ligt wel een rol om te coördineren, zodat niet iedere lidstaat naar dezelfde landen en/of thema's rent. Er moeten goede afspraken komen over de werkverdeling tussen de verschillende lidstaten. Het kan daarbij ook goed zijn

als de Europese Commissie in haar rol als 28e donor probeert complementair te zijn op gebieden waar ze onderscheidend kunnen zijn, zoals regio-overschrijdende infrastructuur en coördinatie van bilaterale akkoorden."

Praat mee!

Lambert van Nistelrooij hoort graag wat uw ideeën zijn over ontwikkelingssamenwerking, zowel op nationaal als Europees niveau. Als aanzet voor discussie vindt u hieronder drie vragen, waarop we graag uw antwoord horen.

• Om ervoor te zorgen dat ieder ontwikkelingsland geholpen wordt, zou de Europese Unie de hulp van haar lidstaten coördineren of zouden de lidstaten zich moeten focussen op een beperkt aantal terreinen en landen, waarbij de EU als 28e donor de gaten opvult?

• Is een meer bedrijfsgerichte aanpak en meer bedrijfsleven in ontwikkelingssamenwerking een verstandige keuze, ook op Europees niveau?

• Is er met name meer geld nodig voor ontwikkelingssamenwerking of moeten we vooral zorgen dat de huidige middelen beter terecht komen?

Meer informatie kunt u vinden op:

- www.europarl.europa.eu (Europees Parlement)
- www.ec.europa.eu/europeaid/index_nl.htm (Europese Commissie)
- www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ontwikkelingsamenwerking (Ministerie van Buitenlandse Zaken)
- www.oecd.org (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling)

Lambert van Nistelrooij
Wiertzstraat 60
ASP 12E140
B-1047 Brussel
Tel.: +32 (0) 2284 54 34
Fax: +32 (0) 2284 94 34
lambert.vannistelrooij@europarl.europa.eu
www.lambervannistelrooij.eu
www.twitter.com/lvnistelrooij
www.facebook.com/lambert.vannistelrooij

Lambert van Nistelrooij (1953, Nuland) is in het Europees Parlement woordvoerder voor de EVP-fractie in de Commissie voor Regionaal Beleid en lid van de Commissie Industrie, Telecom, Onderzoek en Energie. Hij volgt de Commissie Ontwikkelingssamenwerking en is lid van de delegatie voor de betrekkingen met de Zuid-Aziatische Landen. Daarnaast is hij plaatsvervangend lid van de delegatie voor de betrekkingen met de Maghreblanden en de Unie van de Arabische Maghreb en de delegatie in de Euro-Latijns-Amerikaanse Parlementaire Vergadering. In Brussel is hij verder vice-voorzitter en penningmeester van de CDA-delegatie, bestuurder van de Europese Internetschichting (EIF), bestuurder van het Europees Energieforum (EEF), voorzitter van Knowledge4Innovation (K4i) en lid van de Raad van Advies van Europese Regio's voor Research en Innovatie (ERRIN).

FAST FORWARD >> EUROPA DICHTERBIJ

Publicatie nummer 23

EUROPA DICHTBIJ

Ontwikkelingsamenwerking nieuwe aanpak voor Europa en Nederland

Lambert van Nistelrooij
Lid van het Europees Parlement, EVP-Fractie
Mei 2011